

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

GULISTON DAVLAT UNIVERSITETI

“Tasdiqlayman”

GulDU rektori

M.T.Xodjiyev

2024-yil

QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASH
TEXNOLOGIYALARI KAFEDRASI

HAYOT FAOLIYATI XAVFSIZLIGI FAN

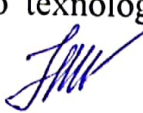
SILLABUSI

(HFX 1507)

Bilim sohasi:	800 000 – Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810 000 – Qishloq xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishi:	60810100 – Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalashtirish

Guliston-2024

© Ushbu hujjat Guliston davlat universiteti mulki hisoblanadi va uni oluvchilar uchun maxfiy bo'lib, to'liq yoki qisman nusxa ko'chirilishi, tarqatilishi yoki ko'paytirilmasligi yoki uchinchi shaxslarga berilmasligi kerak. Ushbu materialni ko'paytirish, tarqatish, nusxalash, oshkor qilish, o'zgartirish, tarqatish yoki nashr etishning har qanday shakli qat'iy man etiladi.

Kun	
Avgust 2024	Ushbu sillabus Guliston davlat universiteti kengashining 2024-yil " ____ " ____ dagi ____ - sonli bayonnomasi bilan maqullangan.
	Tuzuvchi: R..Raxmatullayev "QXMQIT" kafedrası v.b.dotsenti, t.f.f.d. (PhD)
	Taqrizchilar: K.K.Nuriyev – "QXMQIT" kafedrası professori, t.f.d. A.Jabborov – Toshkent kimyo texnologiyalari instituti Yangiyer filali, dotsent

Izoh: Ushbu fan sillabusi Texas A & M Universiteti va Lomonosov nomidagi MDU ta'lim dasturlari asosida takomillashtirildi.

Mundarija

HFX 1507: Hayot faoliyati xavfsizligi

1. Fan tavsifi
2. Fanning dastlabki rekvizitlari.....
3. Fanning maqsadi.....
4. Ta'lim berish natijalari.....
5. Ta'lim berish usullari.....
6. Soatlar/Kreditlar.....
7. Fanning tarkibiy tuzilishi.....
8. Talabalar bilimini baholash.....
9. Adabiyotlar.....
10. Akademik talablar.....

Hayot faoliyati xavfsizligi (HFX 1507)

1.Fan tavsifi

“Hayot faoliyati xavfsizligi” fani talabalarni insonlar hayot faoliyatiga xavf soladigan va atrof-tabiiy muhitga zarar etkazadigan tabiiy, texnogen, ekologik, ijtimoiy favqulodda vaziyatlar ulardan muhofazalanish tadbirlari, Respublika miq’osida va global doirada insonlar hayotiy faoliyati xavfsizligini ta’minlashga qaratilgan chora-tadbirlar mazmuni bilan tanishtirish hamda shunday holatlarda harakatlanish, birinchi tibbiy yordam ko’rsatishga o’rgatish orqali yuksak, umumiy kasb-hunar madaniyatiga, ijodiy va ijtimoiy faollikka ega pedagogik kadrlarning yangi avlodini shakllantirish.

2.Fanning dastlabki rekvizitlari

Ushbu fanni o’zlashtirish uchun Hayot faoliyati xavfsizligi turkumiga kiruvchi Kimyo, fizika, Biologiya, Astronomiya, matematik analiz va matematik mantiq fanlaridan zarur bilimlarga ega bo’lish talab etiladi.

3.Fanning maqsadi

talabalarni turmushda, mehnat faoliyatida, dam olish, atrof-muhitning turli noqulay sharoitlarida xavfsizlik chora-tadbirlari va harakatlanish usullarini o’rgatish.

- sog’lom turmush tarzi asoslari, birinchi tibbiy yordam ko’rsatish qoidalarini chuqur o’zlashtirish;
- ommaviy tadbirlarni tashkil etish va o’tkazishni rejalashtirishning o’ziga xos zamonaviy metodikasini egallashlariga erishish orqali kasbiy faoliyatga tayyorlash hamda turli xavflar darajasini kamaytirishdan iborat.

4.Ta’lim berish natijalari

Ushbu fanni muvaffaqiyatli tugatib, talabalar quyidagi ko’nikmalarga ega bo’ladi:

1. “Hayot faoliyati xavfsizligi” fanini o’zlashtirish jarayonida talabalar Faoliyat xavfsizligini tahlil qilish jarayonlar tabiatini to’g’ri tasavvur qilish tasavvurga ega bo’ladi;
2. Hayot faoliyati xavfsizligi ishlashini asosiy usullarini tushunib oladi;
3. Talabalar Hayot faoliyati xavfsizligi qonuniyatlariga hamda ushbu qonuniyatlar asosida ishlaydigan tizimlarga oid texnologiyalarini tushunib oladi;
4. Olgan bilimlarini sohaga doir amaliy masalalarini yechishda tadbiiq qila oladi;

5.Ta’lim berish usullari

- dolzarb mavzu bo’yicha shaxsiy fikrini tanqid, publitsistik va boshqa janrlar (masalan, esse)da yozma bayon qilish;
- ma’ruzalar tayyorlash;
- konspekt yozish;
- glossariy tuzish;

- individual va jamoaviy o'quv loyihasi tuzish;
 - keys-topshiriqlarini bajarish;
 - mavzuli portfoliolar tuzish;
 - axborot-tahliliy materiallar bilan ishlash;
 - manbalar bilan ishlash;
 - chizma-tasviriy modellar (intellekt-kart, freym, mantiqiy graf va h.k.) yaratish;
- multimediali taqdimotlar yaratish.

5. Soatlar

Ta'lim turi	Ma'ruza Soat	Amaliy mashg'ulot Soat	Laboratoriya Soat	Mustaqil ta'lim Soat	Jami Soat
Kunduzgi	5-semestr uchun				
	60	30	0	120	210
	6-semestr uchun				
Yillik jami	60	30	0	120	210

7. Fanning tarkibiy tuzilishi

№	Mavzular	Soat	Ma'ruza mashg'ulotida ko'riladigan masalalar	soat	Amaliy mashg'ulot mavzulari	soat	Mustaqil ta'lim va mustaqil ish mavzulari	soat
1	1. Hayot faoliyati xavfsizligi faniga kirish. Hayot faoliyati xavfsizligining huquqiy asoslari.	12	1. Hayot faoliyati xavfsizligi faniga kirish. Hayot faoliyati xavfsizligining huquqiy asoslari.	4	1. Fanining asosiy tushunchalari mohiyati; xavf turlarini, ularni guruhlash va identifikatsiyalas h	2	1. HFX muammolarini o'rganishga katta hissa qo'shgan jahon va vatanimiz olimlari. Ularning asosiy ilmiy-amaliy ishlari.	6
2	2. Faoliyat xavfsizligini tahlil qilish, Faoliyat xavfsizligini ta'minlashning ergonomika va psixologik asoslari.	12	2. Faoliyat xavfsizligini tahlil qilish, Faoliyat xavfsizligini ta'minlashning ergonomika va psixologik asoslari.	4	2. Xavflar turlari va ularning turli sohalarda yuzaga keltiradigan zararlari va salbiy oqibatlarini o'rganish.	2	2. Faoliyatning turli bosqichlarida xavfsizlik shartlarini tahlil qilish.	6

3	3. Ishlab chiqarishda faoliyat xavfsizligini boshqarish tizimini tashkil qilish.	12	3. Ishlab chiqarishda faoliyat xavfsizligini boshqarish tizimini tashkil qilish.	4	3. Hayot faoliyati xavfsizligining komfort sharoitlari, ishchi o'rni ergonomikasini o'rganish.	2	3. Faoliyat xavfsizligini ta'minlashning ergonomik ko'rsatkichlarini tahlil qilish.	6
4	4. Xavfsiz faoliyatni tashkil qilishda xodimlar bilimini tekshirish va o'qitish.	12	4. Xavfsiz faoliyatni tashkil qilishda xodimlar bilimini tekshirish va o'qitish.	4	4. Texnosfera havosi tarkibidagi ishlab chiqarish changlari va zaharli moddalarning inson organizmiga salbiy ta'siri, ularga qarshi chora-tadbirlar.	2	4. Ish o'rni tashkillashtirishning talablari.	6
5	5. Ishlab chiqarishda sodir bo'ladigan baxtsiz xodisalar va kasb kasalliklari.	12	5. Ishlab chiqarishda sodir bo'ladigan baxtsiz xodisalar va kasb kasalliklari.	4	5. Ishlab chiqarishning zararli va zaharli omillarini inson organizmiga ta'sirini hisoblash.	2	5. Inson antropometrik ko'rsatkichlarining faoliyat xavfsizligiga ta'siri.	6
6	6. Ishlab chiqarishning sanitariyasi va gigiyenasi meyorlari, mazmuni.	12	6. Ishlab chiqarishning sanitariyasi va gigiyenasi meyorlari, mazmuni.	4	6. Ishlab chiqarishda shovqin va titrash. Ularning inson organizmiga zararli ta'siri.	2	6. Faoliyat xavfsizligini ta'minlashda psixologik omillarning ahamiyati.	6
7	7. Ishlab chiqarish changlari va zaharli moddalarning inson organizmiga salbiy ta'siri, ularga qarshi chora-tadbirlar.	12	7. Ishlab chiqarish changlari va zaharli moddalarning inson organizmiga salbiy ta'siri, ularga qarshi chora-tadbirlar.	4	7. Ishlab chiqarishdagi tabiiy va sun'iy yorug'likni hisoblash usullari	2	7. O'zbekiston Respublikasida hayot faoliyat xavfsizligini ta'minlash sohasida qabul qilingan qonun va meyoriy hujjatlar tizimi.	6
8	8. Ishlab chiqarish korxonalarini shamollatish va yoritish tizimi.	12	8. Ishlab chiqarish korxonalarini shamollatish va yoritish tizimi.	4	8. Mexanik jarohatlanishdan muhofazalanish va muhofazalovchi vositalarni aniqlash.	2	8. Hayot faoliyati xavfsizligi fani bo'yicha glossariy tuzish.	6

9	9. Ishlab chiqarishda shovqin va titrash.	12	9. Ishlab chiqarishda shovqin va titrash.	4	9. Elektr tokining inson organizmiga fiziologik ta'siri.	2	9. Odam anatomiyasining (antropometrik parametrlarining) xavfsizlikni ta'minlashdagi ahamiyati.	6
10	10. Ishlab chiqarishda zararli nurlanishlar, ularning hususiyatlari va inson organizmiga ta'siri.	12	10. Ishlab chiqarishda zararli nurlanishlar, ularning hususiyatlari va inson organizmiga ta'siri.	4	10. Yong'inni o'chirishning asosiy vositalarini hisoblash usullari.	2	10. Hayot faoliyati xavfsizligini ta'minlashga oid chet davlatlarda qabul qilingan qonunlar va meyoriy hujjatlar taxlili.	6
11	11. Ishlab chiqarishda elektr xavfsizlik asoslari.	12	11. Ishlab chiqarishda elektr xavfsizlik asoslari.	4	11. Kasbiy kasalliklarni va ishlab chiqarishdagi jarohatlarni tekshirish, hisobga olish va aniqlash usullari.	2	11. Shovqin va titrashdan himoyalash texnik vositalarining guruhlanishi va tuzilishi.	6
12	12. Favqulodda vaziyatlar, ularning turlari va xususiyatlari.	12	12. Favqulodda vaziyatlar, ularning turlari va xususiyatlari.	4	12. O'zbekistondagi mehnatni muhofaza qilish va sanoat xavfsizligi sohasidagi boshqaruv tizimining tuzilishi va funksiyalari.	2	12. Davlat yong'in xavfsizligi xizmati.	6
13	13. Fuqaro muhofazasining maqsadi va vazifalari, Zilzila va undan ogohlantirish, muhofazalanish tadbirlari.	12	13. Fuqaro muhofazasining maqsadi va vazifalari, Zilzila va undan ogohlantirish, muhofazalanish tadbirlari.	4	13. Tashkilotlardagi mehnatni muhofaza qilish va sanoat xavfsizligini boshqarishdagi xavfli obyektlari.	2	13. Respublika bo'yicha yong'inlar sodir bo'lishi va ularda ko'riladigan zararlar to'g'risida statik ma'lumotlar taxlili.	6
14	14. Yong'in xavfsizligini ta'minlash choralari	12	14. Yong'in xavfsizligini ta'minlash choralari	4	14. Mehnatni muhofaza qilish va sanoat xavfsizligini boshqarishni xududiy, ishlab chiqarishdagi darajasi.	2	14. Yong'indan himoyalashning zamonaviy texnik vositalari.	6

15	15. Birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish asoslari.	12	15. Birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish asoslari.	4	15. Zilzila va boshqa turdagi favqulodda vaziyatlarda fuqarolarni muhofaza qilish.	2	15. Xalqaro terrorizm va terroristik tashkilotlar.	6
16		6					16. O'zbekistonda bo'lishi mumkin bo'lgan texnogen xavflar.	6
17		6					17. Markaziy Osiyoda bo'lishi mumkin bo'lgan tabiiy xavflar.	6
18		6					18. "Aholini va hududlarni tabiiy hamda texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish to'g'risida"gi qonun.	6
19		6					19. Favqulodda vaziyatlarda ularning oldini olish va harakat qilish davlat tizimi(FVDT)ning strukturaviy tuzilishi.	6
20		6					20. "Fuqaro muhofazasi to'g'risida"gi qonuni.	6
Jami		210	Jami	60	Jami	30	Jami	120

8. Talabalar bilimni baholash

№	Baholash turi	Topshiriqlar turi	Topshiriq soni	Har bir topshiriq uchun ajratilgan ball	Jami
1	Joriy baholash	Mustaqil ish topshiriqlari	5	4	20
		Amaliy mashg'ulotlardagi ishtiroki	10	1	10
		Ma'ruza mashg'ulotlaridagi ishtiroki	10	1	10
2	Oraliq baholash	Mustaqil ish topshiriqlari	2	5	10
		Yozma og'zaki yoki test	2	5	10
3	Yakuniy baholash	Yozma, og'zaki, ijodiy ish, test va h.k.	1	40	40
4	Jami		30		100

9
Izoh: Mustaqil ish topshiriqlarini baholash GulDU Kengashining 11- sonli bayoni bilan tasdiqlangan "Talabalar mustaqil ta'limini tashkil qilish tartibi" asosida baholanadi.

Talabaning semestr davomida fan bo'yicha to'plagan umumiy bali har bir nazorat turidan belgilangan qoidalarga muvofiq quyidagi formula orqali hisoblanadi:

$$UB=JN+ON+YaN$$

bu erda: JN – joriy nazorat; ON–oraliq nazorat; YaN – yakuniy nazorat.

9.ADABIYOTLAR

Asosiy adabiyotlar:

1. М.Таджиев, И.Нигматов, Илхомов М. Фавкуллда вазиятларда фуқаро муҳофазаси. Ўқув қўлланма-Т; М.Ч. "Таълим манбаи",2002.
2. М.Таджиев, И.Нигматов ва бoshq, Hayot faoliyati xavfsizligi. O'quv qo'llanma "Tafakkur-bo'stoni", 2012
3. Ёрматов Ф.Ё. Юлдашев О. Р., Ҳамраёева А.Л., Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги. – Т.: "Алоқачи", 2009.
4. Рахмонов И., Вазҳобов У.В., Ёқубов Х,- Фавкуллда ҳолатларда шикастланганларга биринчи тиббий ёрдам курсатиш. - Т.: «Фан», 2005.
5. G.S. Ergashyeva, S.M. Ermatova, G.A. Xakimova, S.O. Safarova, D.R. Madazizova, U.D. Murodova, B.J. Xasanova. Hayot faoliyati xavfsizligi, O'quv qo'llanma, T.2016

Qo'shimcha adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi konstitutsiyasi - Т.:O'zbekiston, 2014.
2. А.Кудратов, Т.Ғаниев, Ў.Р.Йўлдошев. Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги. Маърузалар матни. Т. 2005.
3. Искандар Раҳмон. "Фавкуллда ҳолатларда шикастланганларга биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш". Т. 2005.
3. Р.А.Рамозонова, Х.А.Содиқова ва бошқалар. «Фавкуллда вазиятлар учун тиббий ҳамширалар тайёрлаш». Т. 2006.
4. X.A.Sadikova, Z.S. Mirxodjayeva, O.A. Shukuraliyeva Jarohatlanishdagi va jarrohlik kasalliklaridagi birinchi tibbiy yordam. O'quv qo'llanma. TDPU nashriyoti. 2009..
5. S.M. Ermatova, S.O. Safarova Tibbiy bilim asoslari (Tibbiy yordamning anatomik-fiziologik asoslari). O'quv qo'llanma. Nizomiy nomidagi TDPU nashriyoti. 2009.

Axborot manbaalari

1. www.gov.uz. O'zbekiston Respublikasi xukumat portali

2. www.lex.uz O'zbekiston Respublikasi qonun xujjatlari ma'lumoti milliy bazasi
3. www.ziyonet.uz

10. Akademik talablar

O'qituvchi va talaba o'rtasidagi o'zaro munosabat samimiy va beg'araz bo'lishi lozim, talaba mustaqil bajargan topshiriqlarni belgilangan tartibda elektron pochta yoki o'quv platforma orqali yuboradi va javobni ham shu tartibda oladi.